

АДМІНІСТРАТИВНЕ ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

УДК 342.9 (477)

Олексій Остапенко

Національний університет “Львівська політехніка”,
професор кафедри адміністративного та інформаційного права
Навчально-наукового інституту права, психології та інноваційної освіти,
доктор юридичних наук, професор
oleksiy.i.ostapenko@lpnu.ua

АДМІНІСТРАТИВНЕ ЗАКОНОДАВСТВО ЯК ОДИН ІЗ РІЗНОВИДІВ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ БЕЗПЕКИ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

<http://doi.org/10.23939/law2022.36.106>

© Остапенко О., 2022

Проблема безпеки була і залишається актуальною у всі історичні епохи розвитку людства та держав. Філософи у різні часи стверджували, що закріплені у законах права людини є одним із надійних інструментів, за допомогою яких забезпечується безпека людини.

Для України захист прав, свобод і законних інтересів людини є основою діяльності держави. Так, відповідно до положень, закріплених в Конституції України, наша країна є суверенною, незалежною, демократичною, соціальною і правовою державою. Законодавство України про адміністративні правопорушення, незважаючи на чисельну критику окремих його правових норм, передбачає і гарантує зі сторони держави захист адміністративно-правових відносин, що передбачають безпечну життєдіяльність людини, суспільства і держави. Важливим, на думку автора, є аналіз норм адміністративного права, що висвітлюють питання безпеки суб'єктів адміністративно-правових відносин. До них належать загальні положення адміністративного законодавства, що характеризують завдання, повноваження суб'єктів, уповноважених здійснювати заходи безпеки адміністративно-правового змісту, з дотриманням законності та інших вимог суспільного життя. Важливим елементом забезпечення безпеки є інститут адміністративної відповідальності, який застосовується за порушення прав, свобод і законних інтересів людини, суспільства і держави, передбачених нормами Конституції України.

Водночас, розгляд безпеки, як певного стану захищеності від загроз і небезпек, окремими науковцями, є дещо спрощеним та утилітарним [1], що вимагає всебічного аналізу правової категорії “безпека” у різних вимірах.

Зроблено авторський висновок про те, що зміцнення безпеки людини, суспільства і держави в адміністративно-правовому вимірі залежить від забезпечення верховенства прав, свобод і законних інтересів фізичних і юридичних осіб, закріплених і врегульованих нормами адміністративного права, безпекової діяльності суб'єктів адміністративно-правових відносин, яка повинна відповідати встановленим в адміністративному

законодавстві нормам, правилам поведінки, порядку діяльності органів публічного управління, їхніх посадових осіб тощо.

Ключові слова: адміністративне законодавство, безпека, безпека населення, суб'єкти безпеки, гарантії безпеки.

Постановка проблеми. Сучасний стан безпечної реалізації адміністративно-правових відносин від протиправних посягань залишається досить складним, що пов'язано з чинним законодавством України, яке не повною мірою відповідає змінам, що відбуваються в суспільстві та державі. Наявність складних за змістом політичних, економічних, соціальних умов розвитку, посягання на суверенітет України потребує покращення адміністративно-правового захисту населення від ризиків і небезпечних наслідків посягань на права, свободи і законні інтереси фізичних та юридичних осіб.

Аналіз дослідження проблеми. Відповідальність держави за безпеку її громадян у сучасних умовах має складний, а в окремих випадках – і негативний зміст, що пов'язано, перш за все, з загрозами зовнішнього та внутрішнього характеру. Одним із правових інструментів забезпечення безпеки населення є адміністративно-правовий захист відносин шляхом використання норм, закріплених в адміністративному законодавстві України. Питання безпеки громадян і держави в цілому висвітлені в наукових працях В. Б. Авер'янова, Ю. П. Битяка, Д. О. Беззубова, С. С. Єсімова, І. М. Жаровської, М. В. Коваліва, Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова, С. В. Лихачева, І. О. Личенко, Х. М. Марич, М. А. Микитюка, В. Л. Ортинського, Ю. А. Тихомирова, Н. Ю. Цибульника, Л. Г. Чистоклетова та інших.

Мета статті. Проаналізувати сутність і значення захисту безпеки населення України нормами адміністративного права.

Виклад основного матеріалу. У Конституції України (ч. 1 ст. 3) закріплено положення про те, що “людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю” [2]. Отже, маємо підстави вести розмову щодо правового закріплення терміну “безпека людини”, зміст якого характеризує безпечний стан, в якому знаходяться люди, суспільство та матеріальні об'єкти реальної дійсності, суспільні відносини, що врегульовані нормами адміністративного права.

Це означає, що сектор безпеки України є основним елементом забезпечення суверенної, незалежної, демократичної, соціальної правової держави. Саме тому за всіх часів та у всіх без винятку країнах безпека держави та її громадян ставала стратегічною метою діяльності влади [3, с. 153]. Статтею 22 Конституції України передбачено широкий перелік гарантій прав і свобод, а також заборон їх скасування [2]. Для держави додержання та забезпечення вимог цієї норми повинно гарантувати такий рівень безпеки для своїх громадян. А також для функціонування органів державної влади, щоб люди були впевнені у тому, що держава може забезпечити їх безпеку, відчуття порядку і спокійне існування.

Позитивним у цьому відношенні є пояснення терміну “безпека” та його використання для характеристики суспільних відносин у сфері безпеки громадян, врегульованих нормами адміністративного права. Водночас адміністративно-правове регулювання у сфері безпеки фізичних і юридичних осіб можна визначити як діяльність органів публічного управління, що спрямована на впорядкування, охорону і розвиток суспільних відносин за допомогою адміністративно-правових засобів, передбачених законодавством.

Філософський аспект терміну “безпека” пояснюється через загальне поняття якості буття, яке може застосовуватися для означення багатьох явищ реальної дійсності. Воно віддзеркалює не тіль-

ки притаманні певному явищу специфічні риси безпеки, але й поглинає її загальні ознаки, що й дає змогу застосовувати його у різних галузях науки.

Теоретичне позначення терміну “безпека” прийнято розуміти як певний факт, сутність якого полягає у наявності властивостей, що характеризують цей факт в якості потреб, цінностей, використання яких потрібно як для окремої людини, так і для суспільства загалом. В адміністративному праві термін “безпека” розглядається як відсутність небезпеки, захищеність від небезпеки, це ситуація при якій комусь або чомусь не існує загроз з боку когось або чого-небудь, водночас не виключається наявність одночасно кількох джерел небезпеки [4, с. 44].

Як вважають науковці, позначення безпеки певною мірою залежить від об’єкта і предмета дослідження, що відповідно впливає на пояснення її сутності, ознак, особливостей, завдань та інших елементів, властивих для поняття безпеки. Зауважимо про низку пояснень сутності терміну “безпека” науковцями у галузі адміністративного права.

С. В. Лихачев, досліджуючи сутність поняття “безпека”, пропонує визначати її як динамічно стійкий стан щодо несприятливих впливів, який гарантує можливість стабільного всебічного прогресу людини, суспільства і держави [5, с. 37]. Звичайно, що такий висновок можна вважати дещо спрощеним, з виокремленням лише двох напрямків визначення безпеки – безпеки як системи суспільних відносин та безпеки як стану об’єкта [5, с. 29]. Подальше пояснення двох напрямків визначення, що характеризують безпеку, пропонується розуміти на умовах її динамічної рівноваги, яка характерна для складних систем і станів, що є самостійно врегульованими в підтриманні сутності важливих для збереження системи параметрів у визначених рамках. Так, якщо брати до уваги запропоновані напрями визначення безпеки, спірним є положення щодо “динамічної рівноваги” між ними за відсутності позначення “параметрів” чи “рамок”, у яких повинна бути безпека в якості “системи”. Захищеність безпеки залежить від дій суб’єктів захисту безпеки шляхом використання різних за змістом заходів безпеки.

Комплексний розгляд поняття “безпека” потребує з’ясування таких важливих її складових, як небезпека та ризик. Загальне позначення небезпеки містить у собі ознаки ймовірного чи реального завдання шкоди і суб’єкту, і об’єкту адміністративно-правових відносин, що охороняються нормами адміністративного права. Під “ризиком” прийнято розуміти активну поведінку суб’єкта адміністративно-правових відносин, яка спрямована на протидію екстремальній деліктній ситуації, що за своїми властивостями набуває ймовірного, випадкового та небезпечного характеру, що може призвести до несподіваного результату, який є небажаним і для індивідуального суб’єкта, і для колективних суспільних утворень. Зокрема, про загрози суспільній безпеці проаналізовано у монографії Д. О. Беззубова “Суспільна безпека (організаційно-правові засади забезпечення) (2013 р.) [6].

Своєю чергою, М. В. Шутий, аналізуючи сутність безпеки, зазначає, що законодавчі акти по-різному відображають його зміст. Це стосується неприпустимого ризику для життя, здоров’я та майна громадян, заподіяння збитків навколишньому природному середовищу, відсутності ризику та нестабільності, яка може створити загрози для життя і здоров’я людей [7, с. 174].

Існують різні за об’єктом дослідження визначення окремих видів безпеки. Так, автори колективної монографії (І. О. Личенко, І. М. Жаровська, Х. М. Марич) “Адміністративно-правове забезпечення екологічної безпеки в Україні” (2018 р.) вважають, що екологічна безпека забезпечується системою заходів економічного, політичного і організаційного характеру та має тісний зв’язок з підтриманням стану захищеності потреб життєдіяльності окремого індивіда, соціальної спільноти (держави), захисту довкілля від загроз, що пов’язані з антропогенними і природними впливами на них, проведенням єдиної державної політики щодо гарантування екологічної безпеки в державі. Водночас, вони звертають увагу на визначальний вплив адміністративно-правових заходів щодо підтримання екологічно безпечного стану природи [8, с. 28].

В. Г. Фатхутдінов вважає, що поняття безпеки в адміністративно-правових відносинах, незважаючи на його різноманітне за змістом пояснення, ще не має законодавчого закріплення. До прикладу, “безпека особи”, “безпековий простір”, “сфера громадської безпеки”, “безпекова діяль-

ність”, “суб’єкти забезпечення безпеки”, “безпекові правовідносини” [9, с. 9]. Функціональний зміст безпеки як адміністративно-правової категорії, на думку М. А. Микитюка, передбачає оптимізацію соціальних процесів, корекцію алгоритмів соціального управління з метою формування умов для управління безпекогенними чинниками та підтримання в межах допустимих для розвитку і виконання поставлених перед суспільством завдань у сфері безпеки [10, с. 238].

Л. Г. Чистоклетов розглядає інститут адміністративно-правового регулювання безпеки суб’єктів господарювання шляхом аналізу принципів, форм і методів, що свідчить про широке за змістом наповнення правової категорії “безпека”. Так, принципи адміністративно-правового регулювання безпеки суб’єктів господарювання він пропонує класифікувати на загальні та спеціальні. До загальних принципів належать принципи, що закріплені в Конституції України [11]. Водночас спеціальні принципи адміністративно-правового регулювання безпеки за своїм переліком і змістом потребують більш поглибленого пояснення щодо їх взаємозв’язку та правової характеристики забезпечення безпеки [12, с. 137–140].

А. О. Собакарь, О. О. Мислива, аналізуючи безпеку руху, зауважують про те, що вона є визначальним чинником якісних перевезень, що здійснюються з урахуванням здатності транспорту функціонувати в заданих межах параметрів, які забезпечують виконання транспортної роботи й унеможливають (мінімізують рівень) порушення, що є потенційною або наявною загрозою для життя і здоров’я людей, схоронності транспорту, вантажів та екологічного стану довкілля, а також здатність змінювати параметри у випадку виникнення потенційної загрози, що унеможливить її подальший розвиток [13, с. 124].

Поняття безпеки варто розуміти у декількох вимірах. Так, наприклад, існує “безпека від когось (чогось)”, тобто від джерела, що містить у собі небезпечні прояви у разі порушення певних правил, встановленого порядку, що врегульовані нормами права. Наступним виміром безпеки є “безпека когось (чогось)”, що означає відсутність загрози для безпеки як конкретної людини, так і матеріального об’єкта. Це означає, що безпека від когось та безпека когось не може бути абсолютною, тобто повною. Також це може означати часткове чи повне обмеження прав і свобод та законних інтересів конкретної фізичної особи або колективних утворень.

Безпека завжди має відносний характер, що пов’язано із захистом суб’єктів та об’єктів суспільних відносин. Зміст безпеки, залежно від її видів (екологічна, воєнна, фінансова тощо), проявляється по-різному. Засоби забезпечення безпеки також є різними і залежать від обставин, які впливають на стан безпеки, від джерел небезпеки та її рівня. Різноманітність видів безпеки потребує не лише їх класифікації, але й правового забезпечення.

Отже, узагальнення низки визначень терміну “безпека” та характеристика його змісту свідчать, що безпека та її забезпечення засобами адміністративно-правового впливу має комплексний правовий характер. Водночас структура безпеки законодавцем позначена недостатньо чітко, про що свідчать її пояснення у різних нормативно-правових актах, з урахуванням окремих сфер людської життєдіяльності. Захист і безпечну реалізацію адміністративно-правових відносин закріплено у ст. 1 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), в якій йдеться про охорону прав і свобод громадян, власності, конституційного ладу України, прав і законних інтересів підприємств, установ, організацій, встановленого правопорядку [14].

Адміністративно-правовий зміст форм забезпечення безпеки варто розуміти як один із різновидів способів організації та забезпечення діяльності владних суб’єктів у сфері публічного управління, що створює можливості для предметнішого пояснення категорії “безпека” з позиції адміністративно-правового її забезпечення. Ю. О. Тихомиров вважає, що форми за своїм змістом мають правове закріплення як у загальних, так і спеціальних нормативно-правових актах, різних за соєю юридичною силою та управлінським впливом на адміністративно-правові відносини [15]. Для характеристики адміністративно-правових відносин, залежно від об’єкта і предмета їх регулювання, використовуються такі позначення: 1) форма адміністративного права; 2) форма державного управління;

3) форма адміністративно-правового регулювання та інші, що дозволяє з різних сторін розглянути сутність їх правового застосування у сфері забезпечення безпеки.

Звернемо увагу на роль і значення суб'єктів, уповноважених здійснювати заходи, спрямовані на адміністративно-правове забезпечення безпеки фізичних та юридичних осіб. За суб'єктами, безпека яких забезпечується адміністративно-правовими нормами, варто виділити: безпеку фізичної особи (тобто особисту безпеку); безпеку колективних утворень; безпеку держави.

Водночас суб'єктами, безпека яких забезпечується нормами адміністративного права, є безпека людини, суспільства та держави. Глави 5–15-А КУпАП передбачають різні за напрямками сфери людської життєдіяльності, що можуть бути об'єктами протиправних посягань, які загрожують безпеці їх функціонування у відповідному правовому режимі. Крім того, норми КУпАП передбачають відповідальність за порушення права на безпеку фізичної особи (у перспективі юридичної особи) як за посягання на самостійні об'єкти адміністративно-правової охорони. Для адміністративного права важливими є властивості, ознаки суб'єктів, відносно яких здійснюються заходи безпеки (загальні, індивідуальні). Передусім, це права, свободи громадян, наявний у суспільстві громадський порядок та порядок управління, який забезпечує діяльність органів державної влади і управління (ст. 9 КУпАП) [14].

Законодавцем також визначено перелік осіб, що вчиняють адміністративно-деліктні дії у сфері безпеки умисно (ст. 10 КУпАП) чи необережно (ст. 11 КУпАП). До таких осіб належать: неповнолітні (ст. 13 КУпАП); посадкові особи (ст. 14 КУпАП); власники (співвласники) транспортних засобів (ст. 14-1 КУпАП); військовослужбовці та інші особи, на яких поширюється дія дисциплінарних статутів (ст. 15 КУпАП); іноземці та особи без громадянства (ст. 16 КУпАП).

Порушення безпеки фізичної чи юридичної особи має певну послідовність у вчиненні протиправних дій чи бездіяльності. Як попередньо зазначено, у главах 5–15-А сформульовані юридичні склади адміністративних правопорушень, призначення яких полягає у захисті адміністративно-правових відносин від небезпечних та шкідливих за наслідками адміністративно-деліктних посягань. У разі порушення безпеки фізичної особи вона має можливість здійснювати захисні дії, які можуть бути кваліфіковані як необхідна оборона (ст. 19 КУпАП) або крайня необхідність (ст. 18 КУпАП).

Застосування до осіб, винних у створенні умов ризику чи небезпеки, а також посягання на адміністративно-правові відносини, безпека яких гарантована державою шляхом застосування адміністративних стягнень, передбачено встановлення уповноваженим органом (посадовою особою) міри адміністративної відповідальності, з урахуванням і пом'якшуючих обставин (ст. 34 КУпАП), і обтяжуючих обставин (ст. 35 КУпАП).

Наявний перелік закріплених у главах 5–15-А КУпАП адміністративно-правових відносин, які можуть бути об'єктом та предметом протиправного посягання, охоплює фактично наявні види безпеки, які поділяються на: безпеку людини; національну безпеку; безпеку життєдіяльності; безпеку конкретних видів діяльності (виробничу); безпеку споруд і об'єктів; безпеку особисту; побутову безпеку; інвестиційну безпеку. Загальна кількість різновидів безпеки налічує понад 25 найменувань [16]. Це означає, що має місце реальне адміністративно-правове закріплення положень Конституції України щодо захисту прав, свобод і законних інтересів громадян та держави.

Сьогодні існує широкий перелік суб'єктів забезпечення безпеки в Україні, до яких належать: Президент України; Верховна Рада України; Кабінет Міністрів України; Рада національної безпеки та оборони України; міністерства та інші центральні органи виконавчої влади; Національний банк України; суди загальної юрисдикції; прокуратура України; місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування; Збройні Сили України; Служба безпеки України; органи Державної прикордонної служби України та інші військові формування; громадяни України; об'єднання громадян [17, с. 54].

Звернемо увагу на органи (посадові особи), що уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення, що посягають на безпеку у межах, передбачених адміністративно-

правовими нормами КУпАП. Справи про адміністративні правопорушення розглядаються (ст. 213 КУпАП):

- адміністративними комісіями при виконавчих комітетах, сільських, селищних, міських рад;
- виконавчими комітетами (а в населених пунктах, де не створено виконавчих комітетів – виконавчими органами, що виконують їх повноваження) сільських, селищних, міських рад та їх посадовими особами, уповноваженими на те КУпАП;
- районними, районними у місті, міськими чи міськрайонними судами (суддями), а у випадках, передбачених КУпАП, місцевими, адміністративними та господарськими судами, апеляційними судами, Верховним Судом;
- органами Національної поліції України, органами державних інспекцій та іншими органами (посадовими особами), уповноваженими на те КУпАП;
- органами Державної прикордонної служби України (ст. 222-1 КУпАП);
- центральними органами виконавчої влади (ст. 222-2, 223, 228, 230-1, 231, 234-3, 238, 238-2, 238-4, 239, 241, 242, 242-1, 244, 244-4, 244-5, 244-7, 244-20 КУпАП);
- іншими органами виконавчої влади (ст. 224, 229, 234-2, 234-4, 235, 235-1, 236, 240, 244-1, 244-2, 244-3, 244-6, 244-9, 244-10, 244-12, 244-13, 244-17, 244-18, 244-19, 244-21, 244-22 КУпАП).

Варто зазначити, що законодавець розмежував право підвідомчості розгляду справ про адміністративні правопорушення з урахуванням компетенції цих органів у сфері регулювання адміністративно-правових відносин, а також повноважень посадових осіб, які розглядають справи про адміністративні правопорушення та приймають щодо них рішення. Як бачимо, існує досить широкий перелік суб'єктів (приблизно – 44), які, залежно від свого адміністративно-правового статусу, мають обов'язок забезпечувати безпеку життєдіяльності суб'єктів адміністративно-правових відносин.

Висновки. Узагальнюючи, зазначимо, що зміцнення безпеки людини, суспільства і держави в адміністративно-правовому вимірі залежить від:

- забезпечення верховенства прав, свобод і законних інтересів фізичних і юридичних осіб, закріплених і врегульованих нормами адміністративного права;
- безпекової діяльності суб'єктів адміністративно-правових відносин, яка повинна відповідати встановленим в адміністративному законодавстві нормам, правилам поведінки, порядку діяльності органів публічного управління, їх посадових осіб;
- забезпечення захисту суб'єктів адміністративно-правових відносин від небезпечних і шкідливих за наслідками посягань зі сторони держави, її органів, посадових і службових осіб;
- підвищення рівня безпеки і гарантованого захисту прав і свобод людини, закріплених у Конституції України та врегульованих нормами адміністративного права (наприклад, охорона праці і здоров'я населення, охорона від посягань на громадський порядок і громадську безпеку, охорона від посягань на встановлений порядок управління, охорона і забезпечення встановленого порядку народного волевиявлення);
- приведення адміністративного законодавства у сфері забезпечення безпеки людини, суспільства і держави у відповідність до міжнародних правових норм і стандартів захисту безпеки;
- створення належних умов, вироблення сучасних, відповідно до міжнародно-правових стандартів, адміністративно-правових механізмів і процесуальних процедур для забезпечення безпеки та охорони від посягань на права, свободи і законні інтереси фізичних і юридичних осіб;
- посилення профілактики і боротьби з адміністративними правопорушеннями, що посягають на безпеку реалізації фізичними та юридичними особами прав, свобод і законних інтересів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Пасічник В. Філософська категорія безпеки як основа нової парадигми державного управління національною безпекою. *Науковий вісник “Демократичне врядування”*. 2011. № 7. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2022/feb/26947/pasichnyk.pdf>.

2. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
3. Цибульник Н. Ю. Деякі питання сектора безпеки України як об'єкта адміністративно-правового регулювання. *Право і суспільство*. 2021. № 1. С. 151–157.
4. Адміністративне право України: словник термінів / за заг. ред. Т. О. Коломосьць, В. К. Колпакова: Держ. вищ. навч. заклад “Запоріж. нац. ун-т”. К.: Ін Юре, 2014. 520 с.
5. Лихачев С. В. Правові та організаційні засади діяльності органів внутрішніх справ та органів місцевого самоврядування щодо забезпечення громадської безпеки в Україні: теорія і практика : моногр. Донецьк: Дон УСП, 2012. 309 с.
6. Беззубов Д. О. Суспільна безпека (організаційно-правові засади забезпечення) : моногр. К.: “МП–Леся”, 2013. 452 с.
7. Шутий М. В. Аспекти визначення поняття “безпека” та його значення для забезпечення особистої безпеки працівників органів внутрішніх справ України. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2014. № 3 (74). С. 173–177.
8. Личенко І. О., Жаровська І. М., Марич Х. М. Адміністративно-правове забезпечення екологічної безпеки в Україні : моногр. Львів: Інститут права та психології Національного університету “Львівська політехніка”, 2018. 156 с.
9. Фатхутдінов В. Г. Адміністративно-правове забезпечення громадської безпеки: автореф. дис. ... докт. юрид. наук; спец. 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право; МВС України, Нац. акад. внутр. справ. К., 2017. 36 с.
10. Микитюк М. А. Державна охорона в Україні – адміністративно-правове регулювання: монографія. Львів: Видавництво Львівська політехніка, 2018. 472 с.
11. Конституція України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 05 січня 2021 р.: офіц. текст. К.: Правова єдність, 2021. 64 с.
12. Чистоклетов Л. Г. Нариси адміністративного права : моногр. Львів: Растр-7, 2020. 236 с.
13. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Харків: Право, 2016. Т. 3 : Адміністративне право / редкол. Ю. П. Битяк (голова) та ін. ; Нац. акад. прав. наук України ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. 2020. 960 с.
14. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Суми: ТОВ “ВВП НОТІС”, 2021. 340 с.
15. Тихомиров Ю. А. Административное право и процесс : Полный курс. М.: Издание г-на Тихомирова Ю. А., 2005. 1150 с.
16. Безпека. *Юридична енциклопедія* : в 6 т. / НАНУ, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ; [ред. Ю. С. Шемшученко та ін.]. К.: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1998–2004. Т. 1: А–Г. 1998. 672 с.
17. Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. акад. НАН України Ю. С. Шемшученка. 2-ге вид. переробл. і допов. К.: Вид-во “Юридична думка”, 2012. 1020 с.

REFERENCES

1. Pasichnyk V. (2011). *Filosofska katehoriya bezpeky yak osnova novoyi paradyhmy derzhavnoho upravlinnya natsionalnoyu bezpekoyu*. [The philosophical category of security as the basis of a new paradigm of state management of national security]. *Naukovyy visnyk “Demokratychnе vryaduvannya”*. № 7. Pp. 151–156. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2022/feb/26947/pasichnyk.pdf> (accessed: 23.06.2022) [in Ukrainian].
2. *Konstytutsiya Ukrayiny* (1996, June 28) № 4651-VI. [Constitution of Ukraine: Law of Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (accessed: 23.06.2022).
3. Tsybulnyk N. Yu. (2021). *Deyaki pytannya sektora bezpeky Ukrayiny yak obyekta administratyvno-pravovoho rehulyuvannya*. [Some issues of the security sector of Ukraine as an object of administrative and legal regulation]. *Pravo i suspilstvo*. № 1. Pp. 151–157 [in Ukrainian].
4. Kolomoyets T. O., Kolkpakov V. K. (ed.) (2014) *Administratyvne pravo Ukrayiny: slovnyk terminiv*. [Administrative law of Ukraine: a dictionary of terms]. K.: In Yure [in Ukrainian].
5. Lykhachev S. V. (2012). *Pravovi ta orhanizatsiyni zasady diyalnosti orhaniv vnutrishnikh sprav ta orhaniv mistsevoho samovryaduvannya shchodo zabezpechennya hromadskoyi bezpeky v Ukrayini : teoriya i*

praktyka. [Legal and organizational principles of the activities of internal affairs bodies and local self-government bodies to ensure public safety in Ukraine: theory and practice]: monogr. Donetsk: Don UYeP [in Ukrainian].

6. Bezzubov D. O. (2013). *Suspilna bezpeka (orhanizatsiyno-pravovi zasady zabezpechennya)*. [Social security (organizational and legal principles of provision)]. Monograph. K.: “MP–Lesya” [in Ukrainian].

7. Shutyy M. V. (2014). *Aspekty vyznachennya ponyattya “bezpeka” ta yoho znachennya dlya zabezpechennya osobystoyi bezpeky pratsivnykiv orhaniv vnutrishnikh sprav Ukrainy*. [Aspects of the definition of the concept of “security” and its importance for ensuring the personal safety of employees of internal affairs bodies of Ukraine]. *Zovnishnya torhivlya: ekonomika, finansy, pravo*. No. 3 (74). P. 173–177. [in Ukrainian].

8. Lychenko I. O., Zharovska I. M., Marych Kh. M. (2018). *Administratyvno-pravove zabezpechennya ekolohichnoyi bezpeky v Ukraini* [Administrative and legal provision of ecological safety in Ukraine]: monogr. Lviv: Instytut prava ta psykholohiyi Natsionalnoho universytetu “Lvivska politekhnikha” [in Ukrainian].

9. Fatkhutdinov V. H. (2017). *Administratyvno-pravove zabezpechennya hromadskoyi bezpeky*. [Administrative and legal provision of public safety]. Abstract Doctor’s thesis. K.: Ministry of Internal Affairs of Ukraine, National Acad. internal affairs [in Ukrainian].

10. Mykytyuk M. A. (2018). *Derzhavna okhorona v Ukraini – administratyvno-pravove rehulyuvannya* [State security in Ukraine – administrative and legal regulation]: monogr. Lviv: Vydavnytstvo Lvivskoi politekhnikh [in Ukrainian].

11. *Konstytutsiya Ukrainy*. [The Constitution of Ukraine]. K.: Pravova yednist [in Ukrainian].

12. Chystokletov L. H. (2020). *Narysy administratyvnoho prava*. [Essays on administrative law]: monogr. Lviv: Rastr-7 [in Ukrainian].

13. Bytyak Yu. P. (ed.) (2020) *Velyka ukrayinska yurydychna entsyklopediya: u 20 t. T. 3: Administratyvne pravo*. [Great Ukrainian legal encyclopedia: in 20 vol. Vol. 3: Administrative law]. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].

14. *Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennya*. [Code of Ukraine on Administrative Offenses]. Sumy: TOV “VVP NOTIS” [in Ukrainian].

15. Tihomirov Yu. A. (2005). *Administrativnoe pravo i protsess : Polnyiy kurs*. [Administrative Law and Procedure: Complete Course]. Moscow: Izdanie g-na Tihomirova Yu. A. [in Russian].

16. Shemshuchenko Yu. S. (ed.) (1998) *Yurydychna entsyklopediya : v 6 t. T. 1: A–H*. [Legal encyclopedia: in 6 vol. Vol. 1: A – G]. K.: Ukayinska entsyklopediya im. M. P. Bazhana [in Ukrainian].

17. Shemshuchenko Yu. S. (ed.) (2012) *Velykyj encyklopedychnyj jurydychnyj slovnyk*. [The Great encyclopedic legal dictionary]. K.: Vyd-vo “Jurydychna dumka” [in Ukrainian].

Дата надходження: 10.10.2022 р.

Oleksiy Ostapenko

Lviv Polytechnic National University,

Professor of the Department of Administrative and Information Law,

Educational and Scientific Institute of Law, Psychology and Innovative Education,

Doctor of Law, Professor

oleksiy.i.ostapenko@lpnu.ua

ADMINISTRATIVE LEGISLATION AS A TYPE OF LEGAL PROTECTION OF THE SECURITY OF THE POPULATION OF UKRAINE

The problem of security was and remains relevant in all historical eras of the development of mankind and states. Philosophers at different times have argued that human rights enshrined in laws are one of the reliable tools by which human security is ensured.

For Ukraine, the protection of human rights, freedoms and legitimate interests is the basis of state activity. Thus, according to the provisions enshrined in the Constitution of Ukraine, our country is a sovereign, independent, democratic, social and legal state. The legislation of Ukraine on administrative offenses, despite numerous criticisms of its individual legal norms, provides for and guarantees on the part of the state the protection of administrative and legal relations that provide for the safe life of a person, society and the state. In the opinion of the author, it is important to analyze the norms of

administrative law, which highlight the issue of security of subjects of administrative-legal relations. They include the general provisions of administrative legislation characterizing the tasks and powers of subjects authorized to implement security measures of an administrative and legal nature, in compliance with the law and other requirements of public life. An important element of ensuring security is the institution of administrative responsibility, which is applied for violations of the rights, freedoms and legitimate interests of a person, society and the state, provided for by the norms of the Constitution of Ukraine.

At the same time, the consideration of security as a certain state of protection from threats and dangers by some scientists is somewhat simplified and utilitarian [1], which requires a comprehensive analysis of the legal category “security” in various dimensions.

The author’s conclusion was made that strengthening the security of man, society and the state in the administrative-legal dimension depends on ensuring the supremacy of the rights, freedoms and legitimate interests of individuals and legal entities, established and regulated by the norms of administrative law, security activities of subjects of administrative-legal relations , which must comply with the norms established in the administrative legislation, the rules of conduct, the procedure for the activities of public administration bodies, their officials etc.

Key words: administrative legislation, security, public security, security subjects, security guarantees.